

KÖZÖS KÖZMŰ BERUHÁZÁS – A TÉNYLEGES MEGVALÓSÍTÁSI KÖLTSÉGEK MEGOSZTÁSÁNAK SZEMPONTJAI

A beruházás gesztora a felperes volt, ő kezelte a pénzeket, ténylegesen egy közös kasszából került sor felperes által a munkálatok kifizetésére. Nem lehetséges annak meghatározása, hogy melyik félnél milyen munkanemek pontosan melyik részforrásból, illetve ezek milyen arányából kerültek kifizetésre.

A 100 %-os visszafizetési kötelezettséggel terhelt hitel nem kizárólag az alperes területén megvalósított beruházások finanszírozását szolgálta, ennek alperesre történő kizárólagos terhelését nem alapozhatja meg pusztán az a felperesi képviselő-testületi álláspont, melynek értelmében a felperes csak az olcsóbb, kedvezőbb hitel terheit szeretné viselni./ Ptk. 205. § (1) bekezdés és a 198. § (1) bekezdés/

A megyei bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 19.277.981,- Ft-ot és törvényes mértékű kamatát, továbbá 1.000.000,- Ft perköltséget, megállapította a 2006. május 20-tól 2019. november 20-ig terjedő időszakban esedékessé váló alperesi kölcsöntartozás összegét, a fentieket meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

Ítélete indokolásában megállapította, hogy a felek közös beruházásban vettek részt, 6 települést érintő víz- és gázellátás, valamint szennyvízelvezetés és tisztítás kommunális programja keretében. A beruházás résztvevői – köztük B. Önkormányzata felperes és P. Önkormányzata alperes - a kormánytámogatáson kívül jogosultak voltak a japán és a magyar kormány között kötött szerződés alapján úgynevezett japán hitel felvételére. 1995. március 1-jén a felek megállapodást kötöttek, hogy a szennyvízcsatorna hálózatot és a szennyvíztisztító telepet közös beruházásként valósítják meg. A megállapodás célja a szennyvíztisztító telepnél 40 + 10 %, a csatornahálózatonál 30 + 10 % vissza nem fizetendő állami céltámogatás elnyerése közös pályázattal. A maradék beruházási összeget a községek hitelfelvétellel kívánták biztosítani. Rögzítették, hogy a szennyvíztisztító telep költségét kapacitási igényük alapján osztják meg és ehhez igazodik a felek fedezetvállalása is. A csatornahálózattal kapcsolatban abban állapodtak meg, hogy a beruházási költséget a vízjogi létesítési engedélyben foglaltak szerint viselik, a fedezetvállalásuk a tényleges bekerülési költséghez, a csatornahálózat hosszához és a létesített műtárgyak beruházási kiadásaihoz igazodik.

1995. március 31-én a felperes a Magyar Kormányval kölcsönszerződést kötött. A szerződés tárgya a japán kölcsön felperesnek való továbbkölcsönzése volt. A Magyar Állam a kölcsönösszeg 50 %-át, teljes kamatát, továbbá a bekövetkező árfolyamváltozásból eredő többletterheket magára vállalta. A szerződés szerint a futamidő 25 év, ezen belül 7 év a türelmi idő, az egyenlő nagyságú törlesztő részletek minden év május 20. és november 20. napján válnak esedékessé, az első törlesztés esedékessége 2001. november 20., az utolsó 2019. november 20. A felek a szerződést később többször módosították, a legutóbbi módosításban rögzítették, hogy a felperes költségvetési tartozása, annak törlesztése, időbeli és összegszerű ütemezése a megállapodás elválaszthatatlan részét képező mellékletben foglaltak szerint alakul. A

törlesztési kötelezettség elmulasztása esetére kikötötték a Ptk. 301. § (1) bekezdésében foglaltak szerinti kamatfizetési kötelezettséget.

1996. augusztus 26-án a felperes és az 5 másik település generálkivitelezői szerződést kötött a S. Kft-vel, valamint a lebonyolítást végző V. programirodával. A szerződés végösszege 5.502.800.000,-Ft + ÁFA volt, ebből a B.-ra eső összeg 938.200.000,-Ft + ÁFA. A 6 települést terhelte még a programiroda költsége és a mérnök konzultáns ellenőrzési költsége.

1996. november 30-án a felek megállapodtak a lebonyolítási költségek alperes részéről fizetendő mértékében és időpontjában. E szerint alperesnek ezen a jogcímen 1996-ban 6.915.000,- Ft-ot, 1997-ben 7.715.000,- Ft-ot kell fizetnie a felperes részére. Az alperes felhatalmazta a felperest, hogy a szennyvízközmű-beruházáshoz és a mérnök konzultáns költségek P.-re jutó részének kifizetéséhez szükséges saját erő pénzügyi fedezetének biztosítására hitelt vegyen fel. Az alperes kötelezettséget vállalt a felperes által felvett hitel pontos visszafizetésére, azzal, hogy viseli a rá eső kapcsolódó költségeket is. Ez utóbbi hitelfelvételre az úgynevezett japán hitelkeret átcsoportosításával került sor, az érintett települések megállapodtak, hogy az egyes települések által fel nem használt hitelkeretet átcsoportosítják annak a részére, akinek kevés volt a hitele. A többlethitel 102.052.194,- Ft összegben került az alperes részére felvételre, mely azonban már 100 % mértékben visszafizetendő volt. Az alperesnél 1997. júniusában leállított munkálatok októbertől ezen hitel segítségével folytatódtak, a kivitelezés 1998. novemberében alperesnél is befejeződött. A kivitelezési költség meghaladta az előirányzottakat és nettó 1.323.114.036,- Ft-ot tett ki, ezen felül a feleknek viselnie kellett a mérnök konzultánsi költségeket, valamint a programiroda költségeit.

A kivitelezés során a nemzetközi tenderben és a kivitelezői ajánlatban szereplő munkák az alperes vonatkozásában is elkészültek. Később pótmunkák elvégzésére került sor, ezek elszámolása bekerült a szennyvízcsatorna-hálózat elszámolásai közé. Utóbb az Országgyűlés a beruházással kapcsolatosan elengedte a 2003. december 31-én fennálló 1.800.071.612,- Ft összegű konzultánsi díj visszafizetését, majd 2005. december 31-i hatállyal a 2005. novemberében esedékes 109.960.561,- Ft-os kölcsöntartozás 50 %-át, továbbá a 2006. májusában esedékes 113.446.817,- Ft-os kölcsöntartozás 50 %-át.

A megyei bíróság megállapítása szerint az alperes tartozásaiból 2003. március 18-án 1.758.950,- Ft-ot megfizetett a felperesnek, az ítélelhozatalkor az alperesnek 19.277.981,- Ft volt a lejárt tartozása.

Az ítélete jogi indokolásában az elsőfokú bíróság a Ptk. 205. § (1) bekezdésében és a 198. § (1) bekezdésében foglaltakat kiemelve hangsúlyozta, hogy a felek az 1995. március 1-jén megkötött szerződéseikben arra vállaltak kötelezettséget, hogy a közös beruházás bekerülési költségeit kapacitásarányosan, illetőleg a csatornahálózat hossza és a létesített műtárgyak beruházási kiadásaihoz igazodóan viselik. A felperes által megszerzett hitelből valósult meg a beruházás az alperesnél is, aki a megállapodás szerinti arányban köteles megfizetni a hiteltartozás rá eső részét.

A munkálatok 1997. nyarán fedezethiány miatt történő leállítását követően a felperes az alperestől kapott felhatalmazás alapján teremtett elő hitelkeret-átcsoportosítás útján újabb pénzügyi összeget a beruházás finanszírozásához. Ennek során 100 %-os visszafizetési kötelezettséggel terhelt hitelkeretet sikerült átcsoportosítani, ezzel kapcsolatosan alperes is rendelkezett információkkal. A bíróság kiemelte, hogy az

igazságügyi műszaki szakértői véleményből kitűnik: alperes vonatkozásában is megvalósult a beruházás, az alperes a műszaki szakértő megállapításait pedig nem vitatta. A Pénzügyminisztérium tájékoztatást adott a visszafizetendő kölcsönösszegekről, a felperes a törlesztési összegeket a felek vonatkozásában a szerződéses előírásoknak megfelelően bontotta meg. A bíróság a feleket terhelő tételeket a perben kirendelt igazságügyi könyvszakértő által kimunkált adatok alapján vette figyelembe, értékelve ezen túl a tartozás egy részének törvény általi elengedését is.

A bíróság az alperes javára számolta el a 2003. március 18-án teljesített résztörlesztést, ezzel csökkentve az ítélethozatalkor már lejártként megállapított tartozás összegét.

A megyei bíróság a jegybanki alapkamat kétszeresére irányuló felperesi követelést arra tekintettel ítélte alaptalannak, hogy ilyen mértékű kamatot a felek jogviszonyára jogszabályi előírás nem ír elő, ebben a felek sem állapodtak meg, ezért a Ptk. 301/A §-ban foglalt mértékű késedelmi kamat az irányadó.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 123. §-a alapján úgy ítélte meg, hogy a 2006. május 20-át követő időpontokban esedékes egyes törlesztő részletek vonatkozásában a felperes marasztalást nem kérhet, ugyanakkor jogai alperessel szembeni megóvása végett szükséges a kért megállapítás, hiszen az alperes a lejárt tartozásait sem fizette meg a felperesnek. Ezen alapszik a jövőben esedékes részletek vonatkozásában az ítélet megállapító rendelkezése.

Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az ítélet hatályon kívül helyezését és a megyei bíróság új eljárásra utasítását, másodlagosan pedig az ítélet megváltoztatását kérte. Álláspontja szerint az elvégzett helyreállítási, valamint pót- és többletmunkák fejében alperes kizárólag a szakértői véleményekből konkrétan megállapítható díjnak, azaz 34.163.000,-Ft ÁFA-val növelt összegének megfizetésére kötelezhető. A felperes részére ezt meghaladóan megítélhető követelés ÁFA-val csökkentett mértékben terheli az alperest mind a lejárt, mind a jövőben esedékessé váló részek esetében. Elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a megyei bíróság ítéletében nem rendelkezett arról a kérdéstről, hogy a felek között a beruházás tárgyában létrejött alapszerződések ÁFA vonatkozása milyen módon számolandó el. Kiemelte, két másik érintett település polgármestere tanúként egybehangzóan állította, hogy a törlesztési összegeket az önkormányzatok ÁFA-val csökkentve fizették, tekintettel arra, hogy az ÁFA-t megelőlegezte. E kérdés folyamatosan vitás volt a felek között, vitás volt, hogy az alapszerződésben foglalt kölcsön és beruházási összeg nettó vagy bruttó módon megállapított összeg. A felperes az ÁFA-val növelt összeget kéri, de álláspontja alapvetően téves, az alapszerződés az ÁFA-ra nézve nem tartalmazott utalást, a következetes ítélkezési gyakorlat értelmében, ha a szerződő felek között a szerződéses ár vonatkozásában az ÁFA nincs külön feltüntetve, úgy a forgalmi adó az alkalmazott árba beleértendő. Iratellenes minden olyan megállapítás, mely a szerződéses összegeket nettóként jelöli meg, a szerződés megkötésének időpontjában ugyanis az ÁFA megelőlegezése még fel sem merült, nettó finanszírozásról csak ezen megállapodást követően eshetett volna szó. Az Állam megelőlegezte az ÁFA-t, ez a kötelezettség a felperes önkormányzatnál fel sem vetődhetett, ennek ellenére felperes mégis ÁFA-val terheltet kéri megfizetni a hitelertozást, holott ez nála jogalap nélküli gazdagodást eredményezne. Álláspontja szerint eljárásjogi szempontból is kifogásolható a bíróság ítélete, hisz a felek minden érdemi kérelmét el kellett volna bírálnia.

Az alperes az elsőfokú eljárás során előadottakat részben fenntartva kiemelte, hogy a beruházás megvalósítása és a szerződés teljesítése során a feleket folyamatos együttműködési és tájékoztatási kötelezettség terheli, azonban a felperes ezt a kötelezettségét súlyosan megszegte. Megfosztotta alperest a szerződésből következő későbbi terhekkel kapcsolatos információktól. Úgy vett fel pótlólagos hitelt lényegesen kedvezőtlenebb feltételekkel, hogy e téren érdemben nem működött együtt az alperessel. Mindezekre is figyelemmel az alapszerződésben foglaltakon kívüli munkanemek esetében az alapszerződésben megállapított beruházási arányok nem kerülhetnek alkalmazásra, ezekre nézve a felperes kizárólag a műszaki szakértői véleményben megállapított és az alperes területén ténylegesen elvégzett pótló-, kiegészítő és többletmunkák forintban megállapított értékét követelheti.

Az alperes álláspontja szerint a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak adószakértő útján kell tisztáznia az ÁFA-val kapcsolatos kérdéseket, a szakértői vélemények összegzésével pedig nem arányosítva, hanem a ténylegesen elvégzett egyéb munkák ellenértékét megállapítva kell fizetésre kötelezni az alperest.

A felperes az ítélet rendelkezéseinek indokai alapján való helybenhagyását indítványozta. Hangsúlyozta, hogy téves az alperes ÁFA-val kapcsolatos kiindulása, az ÁFA a törlesztéssel nem függ össze. A hitelrész ÁFA-t nem tartalmaz, a hitel összegét, törlesztését nem befolyásolja. A pótlólagos hitel felvételére azért volt szükség, mert a felperes 50 %-os hitelkerete elfogyott, a társult önkormányzatok szabad hitelforrása már csak 100 %-os hiteltörlesztés mellett állt rendelkezésre. Utalt arra, hogy az alperes a műszaki szakértő megállapításait nem vitatta. Hangsúlyozta, hogy a felperes a beruházással kapcsolatban rendszeres tájékoztatást adott az alperesnek. A beszerzett könyvszakértői vélemény az ÁFA elszámolását szabályszerűnek ítélte. A felvett hitelösszeg nem tartalmaz ÁFA-t, így abból ez nem is vonható le.

Az alperes fellebbezése részben alapos.

Az ítélet tábla álláspontja szerint a megyei bíróság a per eldöntéséhez szükséges körben lefolytatta a bizonyítási eljárást. A megállapított tényállás alapvetően helyes, de a rendelkezésre álló peradatok alapján az alábbiakkal kiegészítendő.

A perben beszerzett műszaki szakértői vélemény, a könyvszakértői vélemény 1. számú mellékletét képező táblázat és a felperes jegyzőjének a másodfokú tárgyaláson tett nyilatkozatai alapján megállapítható, hogy a felek 1995. március 1-i szerződéseiben meghatározott ún. alapberuházáshoz kapcsolódó pótmunkákon (elektromos energiaellátás nettó 32.521.000.- Ft, útépítés nettó 35.362.000.- Ft) kívüli - felperes által megrendelt - pótmunkák is megvalósultak.

Ennek keretében a felperes területén 147.263.000.- Ft nettó értékben sor került P.-gyártelep és a K.-i lakótelep csatornázási munkálatainak elvégzésére, alperes területén pedig nettó 1.900.000.- Ft értékű pótlólagos beruházások valósultak meg. Az alapberuházáson túl megrendelt pótmunkák együttes összege nettó 149.163.000.- Ft volt (24. számú szakértői vélemény, I-VI. számú pótmunkák).

Az összberuházás költségeihez (1.323.114.036,- Ft) a vissza nem térítendő támogatáson és az igénybevett japán hitelen felül a felperes 19.941.941.- Ft-tal, az alperes 44.031.000.- Ft-tal járult hozzá ún. saját részként. Alperes részéről ez az összeg felperes részére ténylegesen átadásra került.

A fentiekben kiegészített tényállás mellett az elsőfokú bíróság ítélete érdemben felülbírálható.

Az ítéletábra osztotta a megyei bíróság azon álláspontját, hogy a hitel visszafizetése iránti alperesi felelősség terjedelmének megállapításához elsősorban a felek közötti szerződések rendelkezései irányadóak.

Az 1995. március 1-jén kötött szerződésekben foglalt beruházások, illetve az alapberuházáshoz tartozó pótmunkák körében irányadó a feleknek a költségviselés arányára vonatkozó megállapodása, hiszen erre a szerződésekkel kapcsolatosan dokumentált műszaki tartalom volumene, jellege ismeretében került sor. A szennyvíztisztító telep vonatkozásában – a kapacitás igény arányában – 68-32 %-os költségmegosztásban állapodtak meg. A csatornahálózattal kapcsolatos szerződés szerint a vízjogi létesítési engedélyben foglaltak szerint viselik a költségeket. Az engedélyben foglalt munkák műszaki tartalma alapján ugyancsak 68-32 %-os volt a költségviselés a felek által megállapított aránya, ugyanakkor rögzítették, hogy a tényleges bekerülési költséghez, a csatornahálózat hosszához, a létesített műtárgyak beruházási kiadásaihoz igazodik a kötelezettségvállalás.

Tévedett ugyanakkor az elsőfokú bíróság, mikor nem vette figyelembe, hogy a felperes által később megrendelt, az alapberuházás körén kívül eső pótmunkák egyrészt nem képezték részét a felek szerződéseinek, másrészt nem az alapszerződésben foglalt arányoknak megfelelően oszlottak meg közöttük. Költségük az egész beruházás költségének (nettó 1.323.114.036.- Ft) 11,27 %-át (nettó 149.163.000.- Ft-ot) tett ki, és ebből nettó 147.263.000.- Ft kizárólag a felperesnél elvégzett munkálatok ellenértéke volt.

Ezeknek a pótmunkáknak a költségét – ilyen tartalmú megállapodás hiányában – már nem az 1995. március 1-jén kötött szerződésekben foglalt aránynak megfelelően kell a feleknek viselniük, mindegyik fél csak azt a részt köteles viselni, ami a saját csatornarendszerével kapcsolatosan elvégzett munkák ellenértékének felel meg.

A beruházás költségeinek fedezetéül szolgáló pénzeszközök olyan arányban finanszírozták ezeket a pótmunkákat, amilyen arányt a pótmunkák költsége az összberuházás költségén belül képviselt (11,27 %).

Ugyancsak nem hagyható figyelmen kívül, hogy az összberuházás költségeihez ún. saját részként a felperes 19.941.941.- Ft-tal, míg az alperes 44.031.000.- Ft-tal járult hozzá.

Az alábbiakra tekintettel az ítéletábra nem osztotta azt a felperesi álláspontot, hogy a 100 %-os visszafizetéssel terhelt hitelösszeget kizárólag az alperes köteles viselni.

Megállapítható, hogy a felperes által hangoztatottakkal szemben az alperes a költségek viseléséhez saját részként (ténylegesen átadott pénzeszköz) lényegesen nagyobb összeggel, ezáltal saját beruházásához képest még nagyobb arányban járult hozzá, mint a felperes.

A felek szerződésében foglalt munkákhoz képest a felperes az alapberuházás körén kívül eső pótmunkákat rendelt meg, melyek az összberuházás költségén belül a korábbiakban megjelölt arányt képviseltek és majd teljes egészében a felperesnél kerültek elvégzésre. A felperesi nyilatkozat szerint ezek során is felhasználásra került még az 50 %-os visszafizetési kötelezettségű hitel és a támogatások bizonyos maradványösszege. Megállapítható, hogy az alapberuházáshoz szorosan nem

kapcsolódó pótmunkák nélkül a vissza nem térítendő támogatások és az 50 %-os visszafizetési kötelezettséggel járó hitel együttesen fedezték volna mindkét település beruházásainak költségét.

A beruházás gesztora a felperes volt, ő kezelte a pénzeket, ténylegesen egy közös kasszából került sor felperes által a munkálatok kifizetésére. A pénz – mint helyettesíthető dolog – természetéből, jellegéből adódóan nem lehetséges annak meghatározása, hogy melyik félnél milyen munkanemek pontosan melyik részforrásból, illetve ezek milyen arányából kerültek kifizetésre.

A munkálatok a két településen párhuzamosan haladtak és a felperesnél az alapszerződésen túl, pótlólag megrendelt munkálatok jórészt 1998-ban zajlottak.

A 100 %-os visszafizetési kötelezettséggel terhelt hitel tehát nem kizárólag az alperes területén megvalósított beruházások finanszírozását szolgálta, ennek alperesre történő kizárólagos terhelését nem alapozhatja meg pusztán az a felperesi képviselő-testületi álláspont, melynek értelmében a felperes csak az olcsóbb, kedvezőbb hitel terheit szeretné viselni.

Az ÁFA-val kapcsolatos alperesi fellebbezés nem helytálló. Az ÁFA-t az állam megelőlegezte, a beruházáshoz felhasznált pénzeszközök a nettó költségek finanszírozására szolgáltak. A visszafizetendő hitel összege és a költségek Áfa-tartalma között nincs közvetlen kapcsolat, a felek által viselendő összeg megoszlása a fentiek szerint csupán az egyes beruházások költségeinek egymáshoz való arányától függ. Ebből a szempontból nincs jelentősége az ÁFA-nak.

A visszafizetendő hitel helyes elszámolása (a %-os mértékek két tizedes-jegyig számolva és az ebből adódó kerekítéssel) az alábbiak szerint alakul:

A felek a pályázaton elnyert, fix összegű vissza nem térítendő támogatásokon kívül ún. saját erővel vettek részt a beruházásban. A „saját erőt” egyrészt a 856.819.034.- Ft japán hitel tette ki, melynek jelenleg visszafizetendő része - a kölcsön egy részének kedvezményes visszafizetési terhére, valamint a többszöri tartozás-elengedésekre tekintettel - 468.472.215.- Ft (48/F/II. számú irat), másrészt összesen 63.972.941.- Ft saját részből állt. Utóbbi azt jelenti, hogy B. 19.941.941.- Ft, míg P. 44.031.000.- Ft ténylegesen átadott pénzüsszeggel járult a költségekhez.

A tényleges saját erő, tehát a visszafizetendő hitelösszeg és az átadott pénzeszközök együttesen 532.445.156,- Ft-ot tesznek ki.

A beruházás költségeinek fedezetül szolgáló pénzeszközök, így a tényleges saját erő is olyan arányban finanszírozták az alapszerződésen túl megrendelt pótmunkákat, amilyen arányt a pótmunkák költsége az összberuházás költségén belül képviselt (11,27 %).

Ebből a B.-nél felhasznált 147.263.000.- Ft a teljes bekerülési költség 11,13 %-a, míg a P.-nél felhasznált 1.900.000.- Ft a teljes költség 0,14 %-a.

1.)

A teljes saját erőnek a B.-i pótmunkára eső aránya (11,13 %) 59.261.145.- Ft;

2.)

A teljes saját erőnek a P. pótmunkára eső aránya (0,14 %) 745.423.- Ft;

A fennmaradó /az 1.) és 2.) pontban foglalt összegek nélküli/ saját erő 472.438.588.- Ft, melyet a felek az eredeti szerződés szerinti 68-32 %-os arányban kötelesek viselni:

3.)

B.-dát terheli 321.258.240.- Ft.

4.)

P.-t terheli 151.180.348.- Ft.

A teljes saját erőből tehát B.-nak kell viselnie összesen 380.519.385.- Ft-ot (1+3. pont), Ebből már saját részként fizetett 19.941.941.- Ft-ot, ennek levonása után tehát 360.577.444.- Ft-ot tartozik viselni, mely a visszafizetendő hitelösszeg 76,97 %-a.

P.-nek kell viselnie a teljes saját erőből összesen 151.925.771.- Ft-ot (2+4. pont). Ebből saját részként megfizetett 44.031.000.- Ft-ot. P. fennmaradó terhe a kettő különbözete, 107.894.771.- Ft, a visszafizetendő hitel 23,03 %-a.

A visszafizetendő hitel teljes összege, ennél fogva a félévente esedékes törlesztő részletek is 76,97-23,03 % arányban oszlanak meg a felek között, P.-re kedvezőbben.

Az elsőfokú ítélet meghozataláig lejárt törlesztő részletek alperesre eső összege 15.978.909,- Ft. Ebből az alperes 2003. március 18-án már 1.758.950,- Ft-ot megfizetett a felperesnek (mely az elsőfokú bíróság nem kifogásolható álláspontja folytán a 2003. május 20-án esedékes összegből került levonásra). Az elsőfokú ítélet meghozatalakor a két összeg különbözete, tehát 14.219.979,- Ft volt az alperes lejárt tartozása, a további tartozásai pedig a fenti táblázatban foglaltak szerint alakulnak.

A fentiekre figyelemmel az ítélet tábla a megyei bíróság ítéletét a Pp.253.§ /2/ bekezdés második fordulata alapján a marasztalás tőkeösszege és a különböző időpontban esedékes törlesztő-részletek összege körében megváltoztatta.